

МЕЛІТОПОЛЬСЬКИЙ ДЕРЖАВНИЙ ПЕДАГОГІЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ІМЕНІ БОГДАНА ХМЕЛЬНИЦЬКОГО
Навчально-науковий інститут соціально-педагогічної та мистецької освіти
Кафедра психології

КВАЛІФІКАЦІЙНА (ДИПЛОМНА) РОБОТА

на здобуття рівня вищої освіти «магістр»

на тему **«ПСИХОЛОГІЧНІ ОСОБЛИВОСТІ ЦІЛІСНОЇ КАРТИНИ
СВІТУ ВНУТРІШНЬО ПЕРЕМІЩЕНИХ ОСІБ»**

Виконав: здобувач вищої освіти
групи М322-с денного відділення
спеціальність 053 Психологія
ОП Психологія. Практична психологія
Криворучко Олександр Олександрович

Керівник: канд. психол. наук, доцент
Шевченко Світлана Віталіївна

Рецензент: психолог-методист
КЗ «Опорний заклад освіти
Малоданилівський ліцей»
Харківської області
Пономаренко О.М.

Запоріжжя-2023 року

АНОТАЦІЯ

Криворучко О.О.

Психологічні особливості цілісної картини світу внутрішньо переміщених осіб

В дипломній роботі теоретично досліджено та експериментально виявлено особливості картини світу у внутрішньо переміщених осіб. Проаналізовано концептуальні положення й теоретико-методичні підходи щодо становлення картини світу в осіб - ВПО; експериментально досліджено показники сформованості картини світу у внутрішньо переміщених осіб; обґрунтовано програму формування картини світу. Експериментально встановлено, що більшість респондентів мають деформований рівень власного світобачення. Вони усвідомлюють власну включеність в світ; уявлення про світ інтерпретуються ними через призму нового статусу - ВПО, в основному вони відносяться до зовнішніх обставин стійкими захисними ознаками, у них спостерігаються виражені емоційні і моральні реакції в процесі спілкування з людьми, а також самостійність у вибудовуванні подальшої траєкторії власного життя, але оволодіння формами власної суспільно значимої діяльності в навколишньому світі знаходиться на стадії становлення. Образ власного «Я» теж дещо змінено – респонденти відчувають потребу у самопізнанні. Більшість мають недостатні знання про себе, відрізняються нестабільністю у проявах власного образу «Я», схильні до деформацій особистості. Говорячи про себе, ці особи демонструють розмитий образ уявлень власних характеристик та потреб, нечітко розрізняють власні властивості та якості в описі різних аспектів власного «Я», вони мають деякі труднощі щодо розуміння наповнення «Я-реального» та «Я-ідеального». Уявлення щодо оцінних очікувань іншими щодо себе мають розмитий характер («Я-соціальне»).

Ключові слова: картина світу, уявлення про себе, образ «Я», вимушено переміщена особа.

SUMMARY

Kryvoruchko O.O.

Psychological features of the holistic picture of the world of internally displaced persons

In the diploma work, the peculiarities of the world picture of internally displaced persons were theoretically investigated and experimentally revealed. Conceptual provisions and theoretical-methodical approaches to the formation of the world picture in persons - IDPs are analyzed; indicators of the formation of the world picture among internally displaced persons were experimentally investigated; the program of forming a picture of the world is substantiated. It was experimentally established that the majority of respondents have a deformed level of their own worldview. They are aware of their inclusion in the world; ideas about the world are interpreted by them through the prism of a new status - IDPs, they mainly relate to external circumstances with persistent protective signs, they have expressed emotional and moral reactions in the process of communicating with people, as well as independence in building the further trajectory of their own lives, but mastering the forms own socially significant activity in the surrounding world is at the stage of formation. The image of one's own "I" has also been somewhat changed - the respondents feel the need for self-knowledge. Most of them have insufficient knowledge about themselves, are characterized by instability in the manifestations of their own self-image, and are prone to personality deformations. Speaking about themselves, these individuals show a blurred image of their own characteristics and needs, they do not clearly distinguish their own properties and qualities in the description of various aspects of their own "I", they have some difficulties in understanding the content of the "I-real" and "I-ideal". The ideas about the evaluative expectations of others about themselves have a blurred character ("I-social").

Key words: picture of the world, self-concept, "I" image, forcibly displaced person.

РЕФЕРАТ

на тему: **«Психологічні особливості цілісної картини світу внутрішньо переміщених осіб»**

здобувача вищої освіти М322-с групи денного відділення Мелітопольського державного педагогічного університету імені Богдана Хмельницького спеціальності 053 Психологія **Криворучка Олександра Олександровича**

Науковий керівник – к.психол.н., доцент кафедри психології Шевченко Світлана Віталіївна

Актуальність теми дослідження зумовлена об'єктивною необхідністю формування картини світу особистості як регулятора її життєдіяльності та умовою успішного буття у сучасному мінливому світі. Важливість осмислення людиною реальності посилюється сучасними світовими соціально-економічними тенденціями, які формують у неї інший спосіб сприйняття і розуміння світу, інший стиль життя й цінності. З огляду на те, що воєнні події значно вплинули на сприйняття особистістю себе, своїх цілей, цінностей та світосприйняття в цілому, саме вивчення картини світу внутрішньо переміщених осіб потребує особливої уваги науковців і практиків. Водночас варто зауважити, що більшість означених експериментальних досліджень значною мірою присвячено формуванню уявлень осіб про окремі аспекти буття. Існує диспропорція у вивченні фахівцями ціннісного ставлення особистості до різних сфер життя: домінує інтерес дослідників до соціуму та брак теоретико-експериментальних праць, присвячених ціннісному самоствавленню і відносинам із світом.

Об'єкт дослідження: цілісна картина світу внутрішньо переміщених осіб.

Предмет дослідження: психологічні особливості картини світу внутрішньо переміщених осіб.

Мета дослідження: теоретично вивчити та експериментально

дослідити психологічні особливості картини світу внутрішньо перемішених осіб.

Відповідно до мети визначено такі **основні завдання**:

1. Проаналізувати концептуальні положення й теоретико-методичні підходи щодо становлення картини світу особистості .
2. Експериментально дослідити показники картини світу у внутрішньо перемішених осіб.
3. Обґрунтувати програму формування конструктивної картини світу у внутрішньо перемішених осіб.

Для реалізації окреслених завдань використано комплекс **методів**: *теоретичні*: для визначення науково-категоріального апарату — методи аналізу й синтезу, порівняння, узагальнення наукових досліджень з проблеми формування картини світу особистості; на етапі визначення цілей, мети, завдань дослідження і шляхів їх вирішення — системний аналіз, згідно з яким досліджуваний феномен розглядається як цілісна система елементів у сукупності відносин і зв'язків між ними; *емпіричні*: спостереження, бесіда, інтерв'ю, проєктивні методики, експеримент.

До експериментального дослідження було залучено 35 осіб-ВПО.

Проведений комплексний аналіз даної проблеми, а також емпіричне дослідження дозволило зробити такі **висновки**:

1. Цілісна картина світу - це система образів і зв'язків між ними, уявлень про світ і місце людини в ньому, про взаємини людини дійсності, про його роль і місце в світі, про просторової і часовій послідовності подій, їх причини, значення і цілі. Зміст цілісної картини світу являє собою суб'єктивне емоційне ставлення людини до етичним і естетичним ідеалам, до соціуму, до природи. Цілісна картина світу представляє собою повне і глибоке сприйняття, розуміння навколишнього світу, з відведенням собі в ньому певного усвідомленого місця і усвідомленням корисності власної діяльності для його збереження і поліпшення.

2. Проведене експериментальне дослідження дозволило констатувати

що більшість респондентів мають деформований рівень власного світобачення. Вони усвідомлюють власну включеність в світ; уявлення про світ інтерпретуються ними через призму нового статусу - ВПО, в основному вони відносяться до зовнішніх обставин стійкими захисними ознаками, у них спостерігаються виражені емоційні і моральні реакції в процесі спілкування з людьми, а також самостійність у вибудовуванні подальшої траєкторії власного життя, але оволодіння формами власної суспільно значимої діяльності в навколишньому світі знаходиться на стадії становлення. Образ власного «Я» теж дещо змінено – респонденти відчують потребу у самопізнанні. Більшість мають недостатні знання про себе, відрізняються нестабільністю у проявах власного образу «Я», схильні до деформацій особистості. Говорячи про себе, ці особи демонструють розмитий образ уявлень власних характеристик та потреб, нечітко розрізняють власні властивості та якості в описі різних аспектів власного «Я», вони мають деякі труднощі щодо розуміння наповнення «Я-реального» та «Я-ідеального». Уявлення щодо оцінних очікувань іншими щодо себе мають розмитий характер («Я-соціальне»). В них наявні нестабільні прояви власної особистості, вибір стратегії дій має нечітку структури, вони схильні змінювати уявлення про власні позитивні та негативні риси.

Разом з тим, визначено, що у певній частині респондентів (45%) спостерігається поглиблення в розуміння структур власного «Я», більша структурованість в описі власної особистості, своїх рис та досягнень. Такі зміни обумовлюються розвитком адаптивних можливостей особистості. Спираючись на власний досвід, результати власної діяльності, вони удосконалюють способи та критерії оцінки самих себе, з'являється більш аргументована позиція відносно різних компонентів власного «Я», залежність від оточення відходить на другий план. Вирішальну роль при цьому відіграє ставлення до особистості оточуючих. Ці відносини формують широкий спектр індивідуальних варіантів образів «Я». Експериментально визначено, що на думку більшості респондентів оточення демонструє

надмірну вимогливість, суперечливість вимог до них, схильні до проявів агресії та жорстокість, значно обмежуючи їх права та самостійність. Такий тип відносин негативно позначається на розвитку особистості є причиною різних відхилень і порушень у психіці, є причиною формуванню неадекватного образу власного «Я», негативного сприйняття власного життя.

Респонденти цієї групи демонструють схильність до стійких, глибинних конфліктів у взаєминах з оточуючими, які обирають позицію повної байдужості, або навпаки, занадто вимогливі до них. Особи, які відчують дефіцит конструктивного спілкування, теплих відносинах, перебувають в холодних взаєминах, де акцент робиться лише на недоліках, а успіхи не отримують схвалення, заохочення та залишаються поза увагою. В таких осіб відмічається також різка зміна «теплих» і «холодних» стосунків, сприймання й оцінювання відносин носить ситуативний характер. Такі відносини спричиняють дезорієнтацію щодо сприйняття та оцінювання власного «Я», є причиною формування тривожно-песимістичного очікування щодо себе як особистості.

Представлена нами програма формування конструктивної цілісної картини світу відкриває можливості для творчості і виразу особистісного відношення до людей.

В ході проведення дослідження позначилося коло проблем, які потребують подальшої розробки, пов'язаних з необхідністю пошук засобів і форм роботи з ВПО в напрямку підвищення загального професійного, філософського і культурного рівня.

Практичне значення отриманих результатів полягає в впровадженні та перевірці ефективності програми формування конструктивної картини світу у вимушено переміщених осіб.

Рік виконання дипломної роботи - 2023 р.

Місце виконання - Мелітопольський державний педагогічний університет імені Богдана Хмельницького

Дипломна робота містить 66 сторінок тексту, таблиці, список літератури з 50 найменувань.

ЗМІСТ

ВСТУП.....	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИКО-МЕТОДОЛОГІЧНІ ПІДХОДИ ЩОДО ВИВЧЕННЯ КАРТИНИ СВІТУ ВНУТРІШНЬО ПЕРЕМІЩЕНИХ ОСІБ.....	6
1.1. Картина світу як психологічна реальність.....	6
1.2. Специфіка цілісної картини світу у внутрішньо переміщених осіб.....	10
1.3. Особливості формування цілісної картини світу в ситуації невизначеності	15
РОЗДІЛ 2. ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНЕ ВИВЧЕННЯ ПОКАЗНИКІВ СФОРМОВАНOSTІ ЦІЛІСНОЇ КАРТИНИ СВІТУ ВНУТРІШНЬО ПЕРЕМІЩЕНИХ ОСІБ.....	25
2.1.Методики дослідження.....	25
2.2. Аналіз та інтерпретація результатів дослідження.....	31
РОЗДІЛ 3. ПРОГРАМА ФОРМУВАННЯ ЦІЛІСНОЇ КАРТИНИ СВІТУ У ВНУТРІШНЬО ПЕРЕМІЩЕНИХ ОСІБ.....	42
ВИСНОВКИ.....	50
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ.....	53

Ім'я користувача:
Анастасія Сухомлінова

ID перевірки:
1015921884

Дата перевірки:
26.10.2023 17:04:31 EET

Тип перевірки:
Doc vs Internet + Library

Дата звіту:
26.10.2023 19:31:48 EET

ID користувача:
100012861

Назва документа: Криворучко О

Кількість сторінок: 47 Кількість слів: 10784 Кількість символів: 82600 Розмір файлу: 152.45 KB ID файлу: 1015583912

28.7% Схожість

Найбільша схожість: 11.6% з Інтернет-джерелом (<http://lib.ndu.edu.ua/dspace/bitstream/123456789/2614/1/%d0%af%d1...>)

28.4% Джерела з Інтернету

282

.....Сторінка 49.....

0.3% Джерела з Бібліотеки

2

.....Сторінка 51.....

0% Цитат

Вилучення цитат вимкнене

Вилучення списку бібліографічних посилань вимкнене

0% Вилучень

Немає вилучених джерел